

Hz. Havva'dan günümüze **KADIN**

2.CİLT

Muhammed Rıdvan SADIKOĞLU
Araştırmacı Yazar

www.ridvansadikoglu.com

Instagram : @ridvansadikoglu

Hz. Havva'dan Günümüze KADIN(2.cilt)

Birinci Basım	: Eylül, 2016
İkinci Basım	: Mart, 2017
Üçüncü Basım	: Temmuz, 2017
Dördüncü Basım	: Ocak, 2018
Beşinci Basım	: Mayıs, 2018
Altıncı Basım	: Mart, 2019
Yedinci Basım	: Ekim,2019

Basım _____ : FTM Mat. Basım Yay. ve Rek. Ltd Şti
Matbaa Sertifika Numarası : 35383

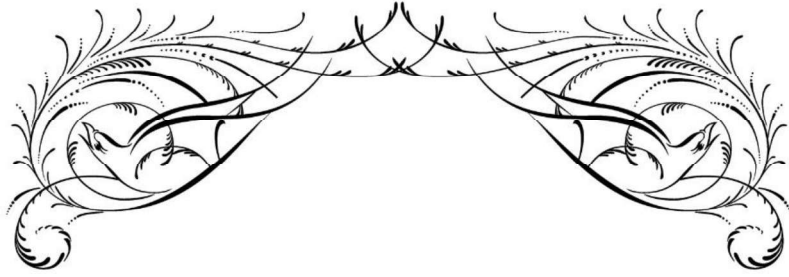
© Copyright 2019, Muhammed Rıdvan SADIKOĞLU

Kapak Tasarımı : Muhammed Rıdvan SADIKOĞLU
Editörlük : Fevziye AKDAĞ

*Bu kitabın hakları Araştırmacı Yazar **Muhammed Rıdvan SADIKOĞLU**'na aittir. Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak alıntılar dışında tüm alıntılar, Kültür Bakanlığı Telif Hakları Sözleşmesi gereği yazarın iznini gerektirir. Kaynak gösterilmeden kitaptan alıntı yapılamaz; yazarının yazılı izni olmadan radyo ve televizyona uyarlanamaz; oyun, film, elektronik kitap, CD ya da manyetik bant haline getirilemez; fotokopi ya da herhangi bir yöntemle çoğaltılamaz, yayınlanamaz ve dağıtılamaz.*

MUHAMMED RIDVAN SADIKOĞLU

Eğitim Yöneticisi, Araştırmacı Yazar. 1973 doğumlu. İlköğrenimini Zonguldak İli Çaycuma İlçesi Barbaros İlkokulunda, Ortaöğrenimini ise Ordu İli merkez ve Mesudiye İlçesi'nde tamamlamıştır. Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı ve aynı zamanda Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik mezunudur. Pedagoji alanındaki akademik eğitim süreci halen devam etmekte olup özellikle “İslam Tarihi, İslâm’ın sosyalliği ve insanın en önemli kutsal olduğu” konularında dinsel terminolojinin topluma yansımaları yönünde “İnsan İnsana Emanettir” argümanı ile yaklaşık on dokuz yıldır araştırma ve incelemeler yapmakta, bu konuda eserler ortaya koymaktadır. 1995-2003 yılları arasında Adıyaman İli Kâhta İlçesi Damüstü Köyü İlkokulunda sınıf öğretmeni, Adıyaman İli Kâhta İlçesi Göçeri İlköğretim Okulunda Okul Müdürlüğü, 2003-2007 yılları arasında ise Diyarbakır İli Yiğityolu Köyü İlköğretim Okulu Müdürü olarak çalışmış; eğitimcilik hayatı boyunca oturup şartları eleştirip şikâyet etmek yerine elini taşın altına koyarak ‘mevcut imkânları okulun, çevrenin ve öğrencilerin lehine nasıl çevirebilirim’ düşüncesi içinde insanüstü bir gayretle mücadele etmiş ve bu çerçevede 2005 yılında **YILIN ÖĞRETMENİ** ödülünü almıştır. Eğitim Yöneticiliği alanında yayımlanmış yüzlerce makalesi ile birlikte, yayında olan “Öğretmen Olmak”, “Ertelenen Hayatlar (Roman)”, 6 cilt ve 3280 sayfadan oluşan “**LEKÛM DİNÛKÛM VELİYEDİN**”(Araştırma ve İnceleme Dizisi 1-6), “Hz Havva'dan günümüze **KADIN**”(Araştırma İnceleme 7), “**DİRİLİŞ**” (Roman), “Geceye Bir Güneş Çizdim(Roman)”, “Kerbübelâ (Roman-4 cilt)” eserlerinin yanısıra yazara ait **Kadifeden Çıgıtlıklar** (Roman), **VE KADER GAYRETE ÂŞIKTIR**(Roman), **ŞİRK İNANANLARIN HASTALIĞIDIR**(Araştırma İnceleme-8) , **Biz Yanlış Anladık**(Araştırma İnceleme-9) olmak üzere yayımlanmış 21 (yirmibir) adet eseri bulunan Muhammed Rıdvan SADIKOĞLU aynı zamanda İlahiyat Fakültesi 3.sınıf öğrencisidir.

*“Kadınların haklarını yerine getirme
hususunda Allah’tan korkunuz. Zira siz
onları Allah’ın bir emaneti olarak aldınız.*

Hz. Muhammed Mustafa (sav)

Çıkış olduğum bu uzun soluklu yolda yürek terini
akıtarak yol arkadaşlığının hakkını ziyadesiyle veren;

*Sevgili Fevziye AKDAĞ'a,
Sevgili Aycan TAŞHAN'a,
Sevgili Rabia ÇELİKTEN'e
en içten teşekkürlerimle....*

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	10
7.BASKI ÖNSÖZÜ	18
BOŞANMA	22
✓ İslam Aile Hukukunda Boşanma Yetkisi	23
✓ Talak (Erkeğin Boşanma Hakkı)	24
✓ İddet İçinde Boşanma	26
✓ Şahit Bulundurma	27
✓ İddeti Sayma Görevi	29
✓ Kadının Evden Çıkması ve Çıkarılmaması	30
✓ Hududullah = Allah'ın Koyduğu Sınırlar	30
✓ Eşine Dönme Kararı	32
✓ Talakın Sayısı	33
✓ Üç Talakın Konusu	35
✓ Nebimizin Dönemi	36
✓ Sahabe Dönemi	37
✓ Fukuha Dönemi	38
✓ İftida (Kadının Boşanma Hakkı)	41
✓ Tefviz-i Talak	41
✓ Tefviz-i Talakın Meşruiyeti	42
✓ Konu İle İlgili Farklı Rivayetler	43
✓ Hak ve Sorumluluk Dengesi	50
✓ Misl	51
✓ Ma'rif	52
✓ Derece	53
✓ Ayette Üç Ayrı Hüküm ve Olay Olması	54
✓ Hul İle İlgili Hüküm	55
✓ Hul ile İftida Bedelleri	56
✓ İftida Kelimesinin Delaleti	57
✓ Mehir	58
✓ Değerlendirme	64
NİKAHIN DENETLENMESİ	66
✓ Maliki, Şafii ve Hanbelilerin Delilleri	72
✓ Zahiri Mezhebinin Delilleri	77
✓ Değerlendirme	78
✓ Çok Eşlilik ile İlgili Tartışmalar	79
✓ Ayetin İhtiva Ettiği Hükümler	84

✓ Adalet Şartı ve Bunun Pratikleri İmkânı	88
✓ Çok Eşliliğin Zaruretine Dair Öne Sürülen Gerçekler	96
✓ Sonuç	103
✓ Hz. Peygamberin Çok Evlilik Sebepleri	108
✓ İslam Uğruna Çekilen Sıkıntılara Karşılık Ödüllendirme	109
✓ Kocasını Savaşta Şehit Olan Kimsesiz Dul Kadınları Koruma Altına Alma	110
✓ En Yakın Dostlarının Kızlarıyla Evlenerek Aileyi Onurlandırma	110
✓ Eşlere Ahiret Ödülü	114
✓ İslam'da Cariye Meselesi	118
✓ Hangi Cariyeler ?	123
✓ 1. Evlatlık Olarak Baktığımız Çocuklar	124
✓ 2. Emrimiz Altında Çalışanlar	126
✓ 3. Evlilik Yemini Altındakiler	127
ZİNA KAVRAMI	129
✓ Zina Çok Büyük Bir Günahdır	130
✓ İrzini Kale Gibi Koruyanlar	132
✓ Nişanlıların İlişkisi	134
✓ Zinanın Zararları	136
✓ İslam Dininde Zinaya Karşı Alınan Önlemler	138
✓ Tarihte Zina Kavramı	142
✓ İslamda Zinanın Cezası	145
✓ Erkeklerde Zinayı Önleyici Tedbirler	146
✓ Kadınlarda Zinayı Önleyici Tedbirler	146
✓ Korunmak İçin Evlenmeye Teşvik	147
✓ Zina İftirası	148
✓ Zinanın Fiilinin Cezası	149
✓ Kadınlarda Cinsel Sapıklık	150
✓ Erkeklerde Cinsel Sapıklık	151
✓ Lut Kıssası Ne Anlatıyor?	152
✓ Büyük Bir Uydurma Recm; Taşlayarak Öldürme	161
✓ Keçi Kuran Ayetini Yok Mu Etti ?	163
✓ Zina Yapan Maymunlar Nasıl Taşlandı ?	165
✓ Ne Olur Düşünün	165

KURAN-I KERİM'DE TEVBE KAVRAMI	168
✓ Mağfiret - İstiğfar	181
✓ Manevi Kirlerden Arınma Yolu : Tövbe	188
✓ Tövbenin Önemi	189
✓ Tövbenin Kabulünün Şartları	192
✓ a)Allah Hakkı İle İlgili Günahlar	193
✓ b)Kul Hakkı İle İlgili Günahlar	195
✓ c)Tövbede Zaman Unsuru	196
✓ d)Tövbede Mekan Unsuru	198
✓ Nasıl Teslim Olunur ?	200
KURAN-I KERİM İŞİĞİNDA DOĞUM KONTROLÜ VE KÜRTAJ	206
• Kürtaj	211
KADINLARA ÖZEL	216
• Abdest ve Hayız	217
✓ Cünüplük , Hayız Hali ve Abdestsizlik	217
✓ Abdestsiz Kuran Okumak	218
✓ 1.Kur'an'ın abdestsiz Okunması	218
✓ 2.Kur'an'ın Boy Abdesti Olmadan Okunması	218
✓ Hanifi Mezhebi	222
✓ Şafi Mezhebi	225
✓ Maliki Mezhebi	226
✓ Hanbeli Mezhebi	227
✓ Zahiri Mezhebi	229
✓ Diğer Görüşler	232
ABDESTSİZ MESCİDE GİRME	238
✓ Hanifi Mezhebi	243
✓ Şafi Mezhebi	244
✓ Maliki Mezhebi	246
✓ Hanbeli Mezhebi	246
✓ Zahiri Mezhebi	248
✓ Diğer Görüşler	249
✓ Resulullah'dan Bu Yana Mezhep Anlayışı	255
✓ Sonuç	265
KADIN VE MİRAS	267
✓ 1.Kuran'ın Kendisi	267
✓ 2. Akıl	267

✓ 3. Bilim	269
✓ Kadının Miras Hukuku	272
✓ Kadına Yarım Pay Verilmesinin Hikmeti	273
✓ Kadınla Erkeğin Payları Eşit	274
✓ Mirasçı Yalnız Kadın Olursa	275
✓ Kadının Borç Ve Vasiyet Hakkı	275
✓ Miras Hukukunda İlmihal'in Görüşü	276
✓ Sonuç	276
KADINLARI DÖVME MESELESİ	278
✓ Darabenin Vurmak Olmadığının Delilleri	282
✓ Kadınların Şahitliği	289
✓ Tanıklıkta Genel Kural	290
✓ Kadının Kural Dışı Tanıklığı	290
✓ Kural Dışı Tanıklıkta Bazı Görüşler	291
✓ Gelenekçi Anlayış	292
✓ Bir Kadın Şahit İki Erkek Şahite Eşit	294
✓ Sonuç	296
ÖRTÜNME	297
✓ Kadınlar Erkeklere Çekici Gösterildi	299
✓ İman Sahipleri Namuslarını Korusunlar	299
✓ Süslerini(zinetlerini) Örtsünler	302
✓ Cilbabı Örtünme Şekli	304
✓ Kadına Bakma Yasağı	305
✓ Erkeğe Bakma Yasağı	308
✓ Kadınların Örtünmesi	310
✓ Görünen Zinet	311
✓ Başörtünün Açılabileceği Yerler	314
✓ Örtünmenin Dindeki Yeri	316
✓ İnsanlığın Durumu	317
✓ Kuran-ı Kerim Ne Diyor ?	318
Sonuç	319

ÖNSÖZ

Son yıllarda, değişen ve küçülen dünyada, bir taraftan İslam'ın yaygınlaşması, diğer taraftan toplumlara İslamofobinin empoze edilmesi, farklı ideoloji ve menfaatlere sahip grupların İslam'ı temsili hedef edinmesi ve akademik düzeyde yapılan İslam araştırmaları neticesinde Müslüman toplumların normları, bütün dünyanın ilgi odağı haline gelmiştir. Şüphesiz ki, bu normlar arasında en tartışma yaratanlar, müslüman kadının toplumdaki yerine dair olanlardır.

Her ne kadar müslüman yazar ve araştırmacılar bunu farklı bir şekilde sunmaya çalışsa da, günümüzün İslam dünyasında kadının hak ve sorumlulukları meselesi ciddi bir problem teşkil etmektedir.

Objektif bir gözle baktığımızda, Kur'an'da hakları açık ayetlerle güvenceye alınmış kadın, toplumda ciddi sorunlar yaşamakta ve haklarının çoğu yok sayılmaktadır. Bir tarafta modern hayatın yükü altında ezilen, aile hayatının getireceği sorumluluklardan kaçtığı için fitrattan uzaklaşan kadınlar, diğer tarafta hayatları sömürülmüş, inandığı değerler uğruna susturulmuş ve biyolojik fonksiyonların ötesinde toplumda herhangi bir fonksiyon bahşedilmeyen varlıklar haline getirilmiştir.

Bunun nedenini sorguladığımızda da, bu sorunların çoğunun toplum ve aile kaynaklı olduğunu görüyoruz. Toplumun çekirdeği mahiyetinde olan aile, içinde barındırdığı tüm değerleri yeni nesle aktardığı gibi, taşıdığı

sorunları ve yanlışları da aynı şekilde aksettirmektedir. Toplumda ciddi erozyonlara sebep olabilen bu sorun ve yanlışların çoğunun, maalesef din kökenli olduğu da varsayılmaktadır. Toplumun ayakta tutan en büyük manevi değerlerin kaynağı olan din, inanan ferden zihninde uyandırdığı bağlayıcılık ve teslimiyet nedeniyle, aynı zamanda dünyanın en bağlayıcı hukuk sisteminin temelini de oluşturmaktadır. Bu nedenle de dinin gereği olarak lanse edilen ve tüm insanlığı kapsadığı iddia edilen bir hukuk sisteminin gerçekten en mükemmel hukuk sistemi olması lazımdır.

Hukuk alanının en önemli konusunu teşkil eden aile hukuku, Müslüman toplumlarda, dini anlamda mezheplerin görüşleri doğrultusunda teşekkül etmiştir.

Bu çalışmada İnsanın ve kadının yaratılışından başlayarak Kur'an ayetleri ışığında kadının hukuki durumu, evlilik hükümleri ve kadının evlilikte taraf olarak hak ve sorumlulukları günümüzde din diye lanse edilen değerler irdelenerek ele alınmıştır.

Kur'an'da yer alan evlilik ve kadınla ilgili hükümler, modern hukuk normlarından bile daha ideal bir sistem inşa etmektedir. Kadın, bilinenin tersine, özgür irade sahibidir, evlilikte taraftır ve hem şahsi, hem mali hakları da çok önemli kurallarla tamamen güvence altına alınmıştır.

Geleneksel İslam Hukuku'nda kadın ve evlilik konusu başlı başına bir araştırma ve inceleme konusudur. Günümüzde geçerliliğini hâlen koruyan İslam mezheplerinin görüşleri doğrultusunda, evlilik hukuku,

kadının hukukî durumu ve bu durumun evlilik hukukundaki yansımalarını bu çalışmada ayrıca Kur'an ayetleri ışığında inceleme fırsatımız olacaktır.

Zira geleneksel İslam Hukuku'nun görüşleri çalışmanın ilerleyen bölümlerinden de görüleceği üzere, Kur'an ayetlerinden ve Allah Resulü'nün uygulamasından epey farklılık arz etmesi günümüzde hem kadının cinsel bir obje olarak görülmesine sebep teşkil etmekte, hem kadını ataerkil bir toplum yapısının altında adeta doğurduğu erkeğin kölesi kılmakta hem de bu yönüyle İslam düşmanlarına adeta çanak tutmaktadır.

Kur'an tabiri ile din-ül gayyüme (hayat dini) olarak lanse edilen İslam'a yaftalanan bazı uygulamaların kaynağının, Kur'an ve Sünnet olmayıp, mezhepler doktrinine nüfuz eden yabancı hukuk ve kültürler olduğunu hep birlikte müşahade edeceğimiz bu çalışmada Özellikle çocukların evlendirilmesi, veli ve yetkileri, kadının evlilik akdindeki iradesi(zlığı), gibi çok tartışmalı konuların, Kur'an'daki açık hükümlere rağmen, mezheplerce farklı yorumlanması, Kur'an'a aykırı bir hukuk sisteminin teşekkülünü mümkün kıldığını irdeleyeceğiz.

İslam coğrafyasında geçerliliğini hâlen koruyan bu sistem, her ne kadar çağdaş İslam hukukçularının görüşleriyle onarılmaya çalışıldıysa da, aslında İslam'ın hedeflediği mükemmel birey ve mükemmel toplum öğretisinin önünde önemli bir engel teşkil etmektedir.

İlerleyen bölümlerde fıkıh mezheplerinin teşekkül ettiği coğrafya, toplumlar ve dönemde önemli bir yere sahip olan

ve dünya düşünce ve hukuk tarihindeki etkisi günümüzde de hâlâ devam eden Yunan ve Roma Hukukunda kadın ve evlilik konusu araştırılmıştır. Zira Yunan hukuku ve felsefesi, hem Roma Hukukunun, hem dünya felsefesinin önemli bir kaynağını teşkil etmiştir. Roma hukuku ise, tüm batı hukuk sistemlerindeki nüfuzuyla etkisini hâlâ sürdürmektedir. Çalışmanın bu bölümünde yer alan incelemelerde görüleceği üzere, Yunan ve Roma'daki kadının konumu ve evlilikle ilgili hükümler bize hiç yabancı gelmeyecektir.

Medeniyetler arası etkileşim, hem bilim, hem kültür, hem de hukuk alanında kaçınılmazdır. Mezheplerin doğduğu coğrafya ve zaman diliminde geçerli olan kültür ve hukuk anlayışları, yaşadıkları toplumların ihtiyaçlarını karşılamaya çalışan âlimlerin düşüncelerini de ister istemez etkilemiştir. Bu etkileşimin gerçekleştiği zaman ve yer hakkında önemli çalışmalar da yapılmıştır, fakat oryantalist akımın anlayışından kurtulamayan bu çalışmaların çoğu, objektif bir referans teşkil etmekten uzaktır.

Kur'an'ın öngördüğü evrensel normlar, mezhepler hukukunun normları, Yunan ve Roma hukukunun normlarının da zaman zaman karşılaştırıldığı bu çalışmamın tüm sahfalarında değerlendirdiğim bu hükümleri bu şekilde karşılaştırmamdaki amaç, Kur'an'ın kadın ve evlilik konusunda koymuş olduğu normların tartışılmaz üstünlüğünü göstermekle beraber, mezhepler hukukundaki bazı normların Kur'an'dan çok, Yunan ve Roma hukuku hükümleriyle benzerlik arzettiklerini gözler önüne sererek, İslam hukukuna yaftalanan bazı uygulamaların kaynağının Kur'an değil, İslam düşüncesine

nüfuz eden yabancı düşünce sistemlerinin olduğunu ispatlamaktır.

Allah kadınla erkeği eşit yaratmamıştır. Her ikisini de insan olma yönünden, akıl, bilgi, kültür yönünden eşit olsa da, kadın erkekten daha duygusal daha hissidir. Erkek ise daha katı, olaylara daha sert, duygusal yoğunluğu az olan bir açıdan bakar. Bu psikolojik yönden farklılıktır. Biyolojik yönden, erkekte kas daha fazla iken, kadında yağ daha fazladır. Bu durum erkeğin kadından üstün olduğunu göstermez. Kadın daha duygusal, erkek daha az duygusal, kadın daha çok acır, sevgi hayatında daha önemli bir yer kapsar, erkekte ise daha azdır. Erkek daha güçlü kaslıdır, kadın daha az güçlü ve kaslıdır. Her iki cinsin de üstün ve eksik yönleri vardır. Akılda, düşüncede her iki cinsi de eşittir ve birbirlerini geçebilirler. Bu durum erkeğin üstünlüğünü veya kadının zayıflığını göstermez. Aksine bu durum her iki cinsin ayrı yaratılış özelliklerinin doğal sonucudur. Bunu kabul etmeli, yaşam tarzımızı buna göre ayarlamalıyız. **İslam, kadın-erkek eşitliğini değil, kadın erkek adaletini savunur.** Eşitlik, adalet demek değildir.

Günümüzde kadın konusu ele alınırken düşülen tuzaklarda biri de, kadına erkek eşitliği iddiasıdır. Birbirinden aynı anda farklı olan iki şey, o anda birbiriyle eşit olamaz. Ne kadın erkeğin, ne de erkek kadının eşitidir. Birbiriyle aynı olmayan iki şeyi birbiriyle eşitlemek, elmalarla armutları toplamak gibidir. Kadın ile erkek birbirinin eşiti değil, karşılıklı üstün olan ve olmayan taraflarıyla, toplumda, hayatın bütününde ve ailede vazife, sorumluluk, yetki ve haklar açısından birbirini tamamlayan

yanlarıyla, iki parça gibi birbirine geçmelerle bir bütünü meydana getiren iki parçadır. Bu bakımdan, önemli olan, eşitlik değil, her iki cinsde de, fizyolojisinin, psikolojik yapısının, aile ve toplum bütünlüğü içindeki işbölümünün gerektirdiği sorumluluğu vermektir. Gerçek eşitlik, meseleye böyle yaklaşmadadır. Diğer tür bir yaklaşım ise eşitlik değil, aynılıktır; bu da, adalet, hele kadına iyilik veya ona değer verme değil, zulümdür.

Dolayısıyla, ne kadının hak ve sorumlulukları bütünüyle erkeğinkinin aynısıdır, ne de erkeğinki kadınının aynısıdır. Çünkü kadının hakları erkeğinkiler ile aynı olsaydı, bu durumda kadın, erkeğin kopyası olurdu. İslam'da kadının eşsiz ve diğer sistemlerde hiç benzerliği olmayan bir konumu vardır. İslam, din görünümlü bazı batıl inançlarda olduğu gibi, kadını şeytanın ürünü veya kötülüklerin tohumu olarak görmez.

Kur'an-ı Kerim, erkeğe kadının egemen bir efendisi ve kadını da, erkeğin egemenliğine teslim olmaktan başka çaresi bulunmayan zavallı bir varlık olarak da yer vermez. Kadının içinde ruhu olup olmadığı sorusu hiçbir zaman ne İslamda ve ne de Müslümanlar arasında tartışılmış bir mesele değildir. İslam'da kadının eşsiz, yeni ve diğer sistemlerde olmayan bir konumu vardır.

Günümüzün demokratik toplumları bile, bu konuda İslam'dan çok geridir. Bu toplumlarda kadının o kadar imrenilecek bir konumu yoktur. O, hayatını kazanmak için çok sıkı çalışmak zorunda kalmakta ve bazen erkekle aynı işi yaptığı halde, maaşı ondan daha az olabilmektedir. Belli bir

özgürlüğe sahip ise de, bu, daha çok arzularını tatmin özgürlüğüdür ki, böyle bir özgürlük, gerçek insan fıtratının, selim aklın, insanlığın değişmez edebi değerlerinin ve herhangi semavi bir dinin kabul edebileceği tarzda bir özgürlük değildir.

Ayrıca kadın, demokratik toplumlarda bugünkü bulunduğu konuma gelebilmek için on yıllarca, hatta asırlarca çaba sarf etmiştir. Öğrenme, çalışma ve kazanma haklarını elde edebilmek için acılı kurbanlar vermek ve en tabii haklarının, hatta gördüğü ve görmesi gereken hürmetin birçoğundan vaz geçmek zorunda kalmıştır. Konumunu ruh sahibi bir insan durumuna getirmek için çok ağır bedel ödemiştir.

Tüm bu pahalı kurbanlara ve acılı çabalara rağmen onun, Müslüman kadının sahip bulunduğu kadınlığa yakışır haklara sahip olduğu söylenemez.

Sonuç olarak, “İslam, cinsiyetler arasında çatışmayı değil; adalet, merhamet, sevgi, uyum ve tamamlayıcılığı esas almıştır. Buna göre kadın ve erkek arasında mutlak üstünlük iddiası her iki tarafın yaratılış özellikleri ile bağdaşmamaktadır. Üstünlük cinsiyette değil, sahip olunan değerlerde aranmalıdır. İslam, bu konudaki adaletsizliği ortadan kaldırmak için gerekli düzenlemeleri yapmış, kadına hak ettiği konumu ve saygınlığı kazandırmıştır. Tarihi süreçte kadın aleyhine oluşan birtakım olumsuzluklar dinin maksat ve hedefleri dikkate alınarak yeniden değerlendirilmeli, İlahiyat ve İslami İlimler fakültelerinde bu konudaki çalışmalara ağırlık verilmelidir.”

Bu çalışmanın hedefi, toplumun anası olan kadının Allah'ın kelamı ışığında toplumda hakettiği yere gelmesini sağlamak; Kur'an'ın evlilikle ilgili hükümleri ışığında, bilhassa evlilik hukukunda kadının statüsünü ortaya çıkarıp, bu hükümlerin günümüzde de uygulanabilirliğini ve bağlayıcılığını tespit ettikten sonra, gerçekten İslam'ın kadın konusunda koyduğu eşsiz adil normları farklı bir açıdan incelemek ve bu normların en modern hukuk sisteminden bile daha ideal olduğunu ortaya çıkarıp, günümüz müslüman toplumlarındaki sorunların İslam ve Kur'an'dan değil, tam tersi bunlardan uzaklaşıp anlaşılmasından kaynaklandığını ortaya çıkarmaktır.

Çalışmanın her bir harfinin Rahman'ın kullarına hitabı olan Kur'an gözlüğü ile müşahade edilmesi okuyucularımdan en önemli ricamdır. Çalışma bazında ortaya çıkabilecek her türlü kusur şahsıma aittir. Zira kusursuzluk sadece Allah'a mahsustur !

Gayret bizden tevfik ise Allah'tandır !

Selam, dua ve muhabbetle....

Muhammed Rıdvan SADIKOĞLU

7.BASKI ÖNSÖZÜ

Hz. Peygamber (s.a.v.) bize Kur'ân'ı tebliğ eden elçi ve öğretmen öğretmendir. (*Bakara 151, Al-i İmran 164*) Cebrail aleyhisselam da Allah'ın Nebîmiz'e gönderdiği elçi (*Hakka 40, Tekvîr 19*) ve öğretmendir. (*Necm 5, Rahman 2*) Kur'ân'dan hüküm çıkarma yöntemi olan hikmeti Nebîmiz ondan öğrendi ve ashabına öğretti. Bu yüzden Kur'ân ile onun söz ve uygulamaları arasında tam bir bütünlük vardır. Aynı şeyi, önceki nebiler de yapmışlardır.

İlgili ayetlerden ikisi şöyledir:

“Allah Nuh'a ne buyurmuşsa onu, sizin için bu dinin şeriatı yapmıştır. Sana vahyettiğimiz, İbrahim'e, Musa'ya ve İsa'ya emrettiğimiz şudur: Bu dini ayakta tutun, bu konuda bölünüp parçalanmayın. Senin çağırdığın şey müşriklere ağır gelir. Allah doğru tercihte bulunanı kendi tarafına alır, doğruya yöneleni de kendine yönlendirir.

Bölünüp parçalanma, kendilerine bu ilim geldikten sonra birbirlerine hâkimiyet kurma çabalarından sonra oldu. Rabbin, belirli ecellerine kadar onları özgür bırakma sözü vermeseydi gereği yapılırdı. Onlardan sonra kitaba mirasçı olanlar ise kitaptan şüphe duyup tam bir ikileme düşerler.” (Şûra 13-14)

Önceki kitaplara yapılanlar, Kur'an'a da yapıldı. Kur'an yerine kendilerini öne çıkarmaya çalışanlar, Kur'an'dan çözüm üretme yöntemi olan hikmeti unutturunca şu âyet ve benzerleri anlamsızlaştı:

“Bu Kitabı sana, her şeyi açıklasın; bir rehber, bir ikram ve tam teslim olanlara müjde olsun diye parça parça indirdik.” (Nahl 89)

Her şeyi açıklayan kitaptan nasıl olur da bir çözüm üretilemez! Hikmet unutulunca hocaların elinde Kur'an, yemek pişirmeyi bilmeyen birine teslim edilen yiyeceklerle dolu bir depoya dönüştü. O koca depoda karınlarını doyuracak bir şey bulamadılar. Aç kalmamak için depoyu işten anlayan kötü niyetlilere teslim ettiler. Onlar da yiyecekleri bozarak insanların sağlığıyla oynadılar.

Bizim kötü niyetlilerimiz, Nebimiz hayatta iken işe girişen ve Müslüman görünerek kendilerini gizleyen Yahudi âlimleri ve işbirlikçileridir. Onlar kimliklerini gizlemeyi başararak ayetleri sağa sola çekip yeni bir din uydu-rabilmişlerdir. Allah Teâlâ, Yahudileri uzun uzun anlattıktan sonra şöyle buyurmuştur:

“Şimdi (bu Yahudilerin) size inanıp güvenmelerini mi bekliyorsunuz? İçlerinden birtakımı Allah'ın sözünü (Kur'an'ı) dinler, akıllarına da yatar, sonra onu başka tarafa çekerler. Bunu bile bile yaparlar.

Allah'ın Kitabına inanıp güvenenlerle karşılaşınca “Biz ona güveniriz!” derler. Birbirleriyle baş başa kalınca da: ‘Allah'ın size gösterdiği şeyi (Kur'an'ın doğruluğunu) onlara mı söylüyorsunuz? Rabbinizin (Sahibinizin) katında size karşı delil getirsinler diye mi? Hiç aklınızı çalıştırmaz mısınız?’ derler.

Bilmezler mi ki Allah onların gizlediklerini de bilir, açığa vurduklarını da!

Onların bir kısmı ümmîdir; kitabı değil, onunla ilgili kurguları bilir ve sadece tahmin yürütürler. Fakat elleriyle kitap yazan, sonra onunla geçici bir çıkar sağlamak için 'Bu Allah katındandır!' diyenlerin çekeceği var. Hem yazdıklarından dolayı çekecekleri var hem de kazandıklarından dolayı çekecekleri var!" (Bakara 75-79)

Yahudi münafıklar ve işbirlikçileri, Allah'ın ayetlerinin anlamını bozarlar da Nebîzin sözlerini ve âlimlerimizin kitaplarını bozmazlar mı? Allah bu insanları Nebîmize şöyle tanıtmıştır:

(Münafıkları) gördüğünde kılık kıyafetleri hoşuna gider. Konuştuklarında konuşmalarına kulak verirsin. Oysa duvara dayalı kalas gibidirler. Her gürültüyü aleyhlerine sayarlar. Asıl düşman onlardır; onlara karşı dikkatli ol. Allah canlarını alsın, nasıl da yalana sürükleniyorlar! (Münafikûn 4)

Nebîmizi hayran bıraktıkları gibi bizi de hayran bırakan münafıklar, menfaat çevreleriyle işbirliği yaparak bu dini bozmasalardı iman, küfür ve şirk ile ilgili kavramlarının tahrifi, kader inancı, çocukları evlendirme, kölelik ve cariyelik, kadınların dövülmesi, recm cezası, dinden dönenin öldürülmesi, âlimlerin ve yöneticilerin tanrılaştırılması ve sayılamayacak kadar yanlış İslam dininin hükmü gibi gösterilebilir miydi?

Elinizdeki bu çalışma BİR FETVA kitabı değildir ve hiçbir konuda hüküm vermek amacıyla ortaya konmamıştır.

Aksine yukarıda sözü edilen "geleneysel" İslâm anlayışı ile Rahman'ın kelamını karşılaştırmayı amaçlamakta ve 75 ayette zikredilen AKIL nimetine davet

etmektedir. **Dolayısıyla eserin her bir harfi Rahman'ın keliması ile örtüştüğü sürece doğruluğa ulaşır.**

Bu kitaptaki her şey, noktasından virgülüne kadar hem dünyada hem ahirette **hesabı sorulma ve verilme makamındadır.** Esas hesap sorucu olarak ise Allah yeter. O'nun sevgisi ve merhameti sonsuzdur. O'na sığındım, O'na güvendim.

Kusursuzluğun sadece Rahman'a ait olacağı gerçeğinin farkındalığıyla yoğun bir çalışma temposu altında ortaya koyduğum bu çalışmanın beraberinde getirdiği beşerî eksiklik, aksaklık ve yanlışlıklar; **affınıza ve anlayışınıza muhtaçtır.**

Çalışmamız; mü'min yüreklerde iyilikle, hayırla anılsın. Dinlerini hurafelere boğmuş zihinlere aydınlık ve ışık saçsın. Dinlerinden ümidini kesmiş zihinlerde ise yeniden uyanışa, canlanışa, böyle bir dine mensup olmakla gurur duymaya vesile olsun. İnsanın insana emanet edildiği ve her insanın mutlaka yine insanla imtihan edildiği ilahi gerçeği tüm beyinlerde yankı bulsun.

Gayret bizden, tevfik ise her niyet, hal, iş ve oluşa şahit olan, her türlü noksanlıktan münezzeh Yüceler Yücesi Rabbimizdendir.

Selam, dua ve müebbet muhabbetle.

BOŞANMA

İSLAM AİLE HUKUKUNDA BOŞAMA YETKİSİ

Kuran-ı Kerim, aile müessesesinin gerek inşası, gerek idamesi ve gerekse sonlanması ile ilgili olarak oldukça geniş emir ve tavsiyeler içermektedir. Kuran, evlenmeyi fitri bir ihtiyaç ve gereklilik olarak görmüş, yetişkinlerin evlendirilmesi emredilmiştir. Evlilikte karşılaşılabilecek bir takım problemlerin sağlıklı bir şekilde çözüme kavuşturmak için takip edilecek yöntemleri sunmuştur. Bütün bunlar İslam'ın, prensip olarak aile müessesesine özel bir değer verdiğini göstermektedir. İslâm, evliliğin geçici olmasını değil, kalıcı olmasını istemiş ve nikâh akdini bir ömür boyu olması şartıyla kabul etmiştir. Evlilikte asıl olan tarafların her ikisinin veya birinin ölümüne kadar evliliğin sürdürülmesidir. İslam'da geçici bir süreyle evlilik akdinin yapılması yasaklanmıştır. Fakat evliliğin fiilen devamına sadece akit yeterli değildir. Evliliğin devamı için karı-koca arasında karşılıklı anlaşma, saygı ve sevginin olması şarttır. İnsanların tabiatlarının, anlayış ve zevklerinin farklı farklı oluşu veya bir takım hadiselerin vukuu buluşu, v.b. sebeplerle bu bağlar yıpranır, hatta kopar. Eşlerin sıcak aile ortamları kaybolur, hatta beraberlikler bir ıstırap ve çileye dönüşebilir. Bu durum Allah'ın istediği hak ve görevlerin yerine getirilmesine engel olur. Bundan kurtulmak gerekir. Böyle bir durumda eşlerin önünde aile saadetinin yok olduğu ve çocukların olumsuz şartlarda gelişimine sebep olduğu nefret ve geçimsizlikle yaşamak, uzun vadede sosyal ve ahlaki zararları beraberinde getirdiği aşikâr olan evliliğin hukuken devam ettiği ancak eşlerin fiilen ayrı yaşamaları

durumu ve daha sağlıklı yeni evlilikler kurabilme imkânı sağlayan evliliğin son bulması halidir.

TALAK (ERKEĞİN BOŞAMA HAKKI)

Talak Kavramı ve Talakın Mesrûiyeti

Talak, hem mastar hem de isim olan bir kelime olup lügatte bir bağı çözmek, serbest bırakmak ve salıvermek gibi manalara gelmektedir. Fıkıh ıstılahında ise, değişik tarifler bulunmaktadır. Buna göre: "Talâk, boşama ehliyetine haiz kocanın nikâh akdini bir takım özel lafızlarla hemen ya da daha sonraki bir zamanda ortadan kaldırmasıdır."

Tüm tanımları ortak noktalarından hareketle talakı; "Sahih bir şekilde kurulan nikâh akdini özel bir yöntemle izale etmek" şeklinde de tarif edebilir. Kur'ân'a göre talak, kocanın hakkıdır. Talakla ilgili fiillerin faili kocalardır. Kadının evliliği sona erdirme hakkına iftidâ denir. İftidâ daha sonra gelecektir. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"O talak iki defadır. Her birinden sonra kadını ya iyilikle tutmak, ya da güzellikle ayırmak gerekir." (Bakara 229) ayetteki (el-talaku) ifadesinin başındaki "el" marifelik ekidir; kelimeyi et-talâku şeklinde okutur ve "o talak" anlamı verir. Talakın ne olduğu talak sûresinde açıklanmıştır. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"Ey Nebî! Kadınları boşadığımızda iddetleri içinde boşayın ve iddeti sayın. Rabbiniz Allah'tan çekinin; onları evlerinden çıkarmayın. Onlar da çıkmassınlar; açık bir fuhuş yapmış olurlarsa başka. Bunlar Allah'ın sınırlarıdır. Kim Allah'ın sınırlarını aşarsa kendine

kötülük etmiş olur. Bilemezsin, belki Allah bunun ardından yeni bir durum ortaya çıkaracaktır. Kadınlar sürelerinin sonuna geldiklerinde onları ya maruf ile tutun veya maruf ile ayırın. İçinizden güvenilir iki kişiyi şahit tutun; şahitliği Allah için yerine getirin. İşte bu size, içinizden Allah'a ve Ahiret gününe inanan kimseye verilen öğüttür. Kim Allah'tan çekinirse o, ona bir çıkış yolu açar.Beklemediği yerden ona rızık verir. Kim Allah'a güvenirse o, ona yeter. Allah emrini yerine getirendir. Allah her şey için bir ölçü koymuştur.” (Talak 1-3)

Allah, her şey gibi, talak için de bir ölçü, bir standart koymuştur. Yukarıdaki ayetler bu ölçüyü gösterir. Ömer'in oğlu Abdullah, karısını adetli iken boşamıştı. Ömer, bunu Allah'ın Elçisi *sallallahu aleyhi ve selleme* sorunca ona şöyle demişti:

“Söyle ona, eşine dönsün; temizleninceye kadar ayrılmasın. Sonra eşi âdet görüp tekrar temizlenirse bundan sonra ister devam etsin, isterse ilişkiye girmeden onu boşasın. İşte bu, o iddettir ki, Allah kadınların ona göre boşanmalarını emretmiştir”. Abdullah b. Ömer dedi ki; “Nebîmiz, yaptığım boşamayı geçersiz saydı ve şu âyeti okudu: “Ey Nebî! Kadınları boşadığınızda iddetleri içinde boşayın.” Yani onları iddetlerinin başlangıcında boşayın.”

Eşini boşamak isteyen erkeğin yapacağı şeyler şöyle sıralanabilir:

İddet içinde boşamak

İddeti saymak,
Kadını evden çıkarmamak,
Kadının evden çıkmaması,
Süre içinde veya süre sonunda iyilikle tutmak
veya iyilikle ayırmak.

Kadını gerek boşarken gerek dönüş sırasında
ve gerekse ayrılırken iki kişiyi şahit tutmak.

İddet İçinde Boşama

Buradaki iddet, boşanan kadının, kocasının evinde geçirmek zorunda olduğu süredir. Kadın bu süre içinde kocasıyla aynı evi paylaşır ama onunla cinsel ilişkiye girmez. Çünkü iddeti kendi başına beklemesi gerekir. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“(Kocaları tarafından) boşanmış kadınlar kendi başlarına üç kur’ beklerler.”

Adet halinde ilişki yasak olduğu için kadın zaten kendi başınadır. İddet süresi içinde kocası ile aynı evi paylaşacağından buradaki kur, onunla ilişkiye girebileceği temizlik dönemidir. Öyle ise talakın iddet içinde olması, kadının bu sırada adetten temizlenmiş ama kocasıyla ilişkiye girmemiş olması demektir. Abdullah b. Ömer öyle yapmadığı için Allah'ın Elçisi *sallallahu aleyhi ve sellem* çok sinirlendiği rivâyet edilmiş ona, fazladan bir temizlik dönemi bekleme cezası vermiştir. Çünkü eşini, birinci temizlikten sonra değil, ikincisinden sonra boşayabileceğini söylemiştir.

Bunun önemli hikmetleri vardır. Erkek, adet gören eşiyle ilişkiye giremeyeceğinden huzursuz olabilir. Kadın adetten temizlenince erkeğin ona arzusu üst sınıra çıkar. İlişkiye girince arzusu azalır. Erkeğin karısını, ilişkiye girmediği temizlik döneminde boşayabilmesi boşama önünde tabii bir engel oluşturur.

İddet, âdet gören için üç temizlik müddetidir. Adetli iken boşama gerçekleşemeyeceği için böyle bir kadının eşi ile ilişkiye girmeden geçirdiği toplam süre, aşağıda gösterildiği gibi üç adet ve üç temizlik süresi olur. Bu da üç ay kadar sürer.

Âdetten kesilen, adet görmeyen veya hamile olan kadınların iddeti ile ilgili olarak şöyle buyurulmuştur:

“Adetten kesilmiş olanlar hakkında şüpheye düşerseniz iddetleri üç aydır; adet görmeyenler de öyle. Hamile olanların süreleri doğumları ile biter. Kim Allah'tan sakınırsa Allah onun işinde bir kolaylık oluşturur.” (Talak 4)

Erkek, bu durumlarda olan eşini her an boşayabilir. Onun iddeti, boşama anından itibaren başlar.

Şahit Bulundurma

Boşamanın şahitler huzurunda olması şarttır. Allah Teâlâ Talak suresi 2. ayette şöyle buyurur:

İçinizden güvenilir iki kişiyi şahit tutun; şahitliği Allah için yerine getirin.

İlgili ayetler dikkatle düşünülürse talakın her safhasının şahitlerle tespitinin şart olduğu ortaya çıkar. Bunlardan ilki, boşamanın gerçekleştiği andır. Bu andan itibaren müslümanlara yüklenen bir görev vardır. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“Karı-kocanın arasının ayrılmasından korkarsanız, erkeğin ailesinden bir hakem ve kadının ailesinden bir hakem gönderin; düzelmek isterlerse, Allah aralarını buldurur. Allah bilir ve işin iç yüzünden haberdardır”.
(Nisa 35)

Boşamanın şahitlerle tespiti halinde müslümanlar durumdan haberdar olup harekete geçerler. Yoksa bu görevi yerine getirmeleri zorlaşır.

Erkek, iddetin bitmesini beklemeden eşine dönebilir. Bu konuda Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“Kocalar arayı düzeltmek isterlerse, onlara iddet içinde dönmeye daha çok hak sahibidirler” (Bakara 228)

İddet içinde dönme, arayı düzeltme şartına bağlandığına göre bu konuda erkeğin niyetinin sorgulanmasına ve durumun tespitine ihtiyaç olur. Kötü niyetli olduğu tespit edilirse dönmeye imkân verilmez. Onun için bu safhanın da şahitlerle tespiti gerekir.

Süre sonunda dönme de iyi niyet şartına bağlanmıştır. Bu sebeple o safha da şahitlerle tespit edilmelidir. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“Kadınları boşadığınızda bekleme sürelerinin sonuna varırlarsa ya maruf ile tutun, ya da maruf ile

serbest bırakın. Onları zarara uğrıtıp haklarına saldırmak için tutmayın. Bunu yapan, kendini kötü duruma düşürür. Allah'ın âyetlerini hafife almayın. Allah'ın üzerinizdeki nimetini düşünün. O, indirdiği Kitap ve doğru bilgi ile sizi uyarmaktadır. Allah'tan çekinin. Bilin ki, Allah her şeyi bilir.” (Bakara 231)

Erkeğin eşine, süre sonunda iyi niyetle döndüğünün veya ondan güzellikle ayrıldığıının da şahitlerle tespiti gerekir. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“Kadınlar sürelerinin sonuna geldiklerinde onları maruf ile tutun veya maruf ile ayırın.” (Talak 2)

Demek ki, talakın her safhasının şahitlerle tespiti şarttır. Buradaki her bir şahit hem olayı tespit hem de mahkemede şahitlik yapabilecek özellikte olmalıdır. Bu sebeple akıllı, bülüğa ermiş, dilsiz veya kör olmayan âdil kimselerden olmaları gerekir. Namuslu birine zina iftirasında bulunup ceza giymiş olan kimselerin şahitliği ile usul veya fürudan olan kimselerin lehteki şahitliği kabul edilmez.

İddeti Sayma Görevi

Talak 1. ayette iddeti sayma görevi erkeğe verilerek şöyle buyurulmuştur:

“Ey Nebî! Kadınları boşadığınızda iddetleri içinde boşayın ve iddeti sayın.”

Adeti gören kadın, iddeti saymakla görevli olan erkektir. Bu emir onun, bu süre içinde eşiyle yakından ilgilenmesini zorunlu kılar. Eğer iddeti

saymazsa dönüş imkânı varken süreyi geçirerek hakkını kaybedebilir. Kadın, iddeti ile ilgili olarak kocasını doğru bilgilendirmek zorundadır. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“Allah’ın rahimlerinde yarattığını gizlemeleri o kadınlara helal olmaz.” (Bakara 228)

Âdet olduğu halde olmadım derse günaha girer.“ Allah’ın rahimlerinde yarattığı” şey çocuk da olabilir. Hiçbir kadın babasız çocuk doğurmak istemez ama hamileliğini gizleyerek bir an önce kocasının evinden ayrılmak isteyebilir. Hamile kadın adet görmez. Kocasının evinden ayrılması için adet gördüğünü söylemesi gerekir. Bu da onu günaha sokar.

Kadının Evden Çıkmaması ve Çıkarılmaması

Talak 1. ayette boşanmış kadının iddet süresi içinde evden çıkması veya çıkarılması yasaklanarak şöyle buyurulmuştur:

“Onları evlerinden çıkarmayın. Onlar da çıkmasınlar; açık bir fuhuş yapmış olurlarsa başka.”

Burada sözü edilen ev, kocanın evi olmasına rağmen kadının evi sayılmıştır. Demek ki iddet süresi içinde kadın o evi, kendi evi gibi kullanacaktır. Ev kadının olsaydı, onun oradan çıkarılmasından veya çıkmasından bahsedilemezdi.

Kadın evden çıkar veya çıkarılırsa eşleri barıştırmakla görevli hakemlerin işi zorlaşır. Ayrıca başkalarının yanında birbirlerinin kötü hallerini

ortaya dökerek soğukluğun artmasına sebep olabilir ve kötü niyetli kişilerin engeline takılabilirler.

Bir de yaklâşık üç ayı bir çatı altında, ilişkiye girmeden geçiren eşler yumuşayabilir ve boşanmaya yol açan sebepleri ortadan kaldırabilirler. Talak 1. ayetin sonunda *“Bilemezsin, belki Allah bunun ardından yeni bir durum ortaya çıkaracaktır”* buyrulması bunu gösterir.

Hududullah = Allah'ın Koyduğu Sınırlar

Talakla ilgili ayetlerden Talak 1, Bakara 229 ve 230'da hududullah ifadeleri geçer. Talak 2. ayet ise şöyle biter: İşte bu size, içinizden Allah'a ve Ahiret gününe inanan kimseye verilen öğüttür. Kim Allah'tan çekinirse o, ona bir çıkış yolu açar” Bu hüküm ile Bakara 231. ayette yer alan *“Allah'ın âyetlerini hafife almayın”* hükmü de hududullah anlamındadır. Allah Teâlâ bir âyette şöyle buyurur:

(Allah'ın Cennet sözü verdiği kişiler) Tevbe edenler, ibadet edenler, hamd edenler, gezenler, rükû edenler, secde edenler, iyiliği emredenler, kötülükten alıkoyanlar ve Allah'ın hududunu koruyanlardır. İşte o müminleri müjdele. (Tevbe 112)

Bu ayetle birlikte toplam altı ayette, talak konusu üzerinde titizlikle durmamız emredilmiştir. Hududullah ifadesi, hiçbir konuda talakta olduğu gibi tekrarlanmamıştır. Bu da bu konunun ne kadar önemli olduğunu gösterir.

Talak 1. ayetteki sınırlara uymayan, kendini zora sokmuş olur ama yaptığı talak geçerlidir. Bunlar; kocanın iddeti sayması, eşini evden çıkarmaması, onun da çıkmamasıdır. Bu konuda Allah Teâlâ şöyle buyurur: “Bunlar Allah’ın sınırlarıdır. Kim Allah’ın sınırlarını aşarsa kendine yazık etmiş olur.”

Çünkü iddetin sonuna kadar erkeğin eşine dönme hakkı vardır. Eğer iddeti saymazsa sürenin bittiğini fark edemediği için bu hakkı kaybedebilir.

İddet süresi içinde koca eşini evden çıkarmazsa anlaşmazlığın çözümü kolaylaşır. Durumu gözden geçirip daha sağlıklı bir sonuca varabilir.

Kadın evden ayrılmazsa o da kocasını ikna etme fırsatını yakalar. Bu süre içinde onun, kocasına karşı davranışlarında tek yasak cinsel ilişkidir. Bu da kocasının kendine olan ilgisini artırır. Koca dönme kararı verir ve bunu şahitlerle tespit ettirirse o yasak da kalkar.

Talak 2, Bakara 229 ve 230’da belirtilen sınırlara uyulmadığı takdirde talak geçersiz olur. O ayetlerin hükümleri kendi yerlerinde gösterilmiştir.

Eşine Dönme Kararı

Erkeğin eşine dönmesi, kocanın iyi niyetine bağlıdır. Allah Teâlâ şöyle buyurur: “Eğer kocalar arayı düzeltmek isterlerse, kadınlara iddet içinde dönmeye daha çok hak sahibidirler.” (Bakara 228) Yani iddet sonunda dönebileceklerine göre, iddet içinde

öncelikle dönebilirler. Ama arayı düzeltme niyeti yoksa, mesela boşamayı şartlarına uygun yaptıktan sonra iddet bitmeden eşine dönüp iddetin kalan kısmında tekrar boşayacak olsa yaptığı dönüş geçersiz sayılır ve iddet süresinin bitiminde eşiyle ilişkisi kesilir.

Eşine zarar vermek veya iddetini uzatmak için de dönemez. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“Kadınları boşadığınız, onlar da bekleme sürelerinin sonuna vardılarsa artık ya maruf ile tutarsınız veya maruf ile ayırırsınız. Onlara zarar vermek ve haklarına saldırmak için tutmayın. Bunu yapan, kötülüğü kendine yapar. Allah'ın ayetlerini arzularınıza alet etmeyin. Allah'ın üzerinizdeki nimetini düşünün. İndirdiği Kitap ve doğru bilgi ile o, size öğüt vermektedir. Allah'tan çekinin ve bilin ki, Allah her şeyi bilir.”
(Bakara 231)

“Allah her şey için bir ölçü bir standart” koyduğu için buraya kadar anlatılanlar ölçüye uygun olarak yapılan birinci talakı gösterir.

Talakın Sayısı

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“O talak iki defa olur. Her birinden sonra kadını ya iyilikle tutmak, ya da güzellikle ayırmak gerekir. Onlara verdiklerinizden bir şey almanız size helâl olmaz.Eşler, Allah'ın koyduğu sınırlarda duramayacaklarından korkarlarsa başka. Allah'ın koyduğu sınırlarda duramayacaklarından siz de

korkarsanız kadının fidiye verip kendini kurtarmasında her ikisi için de bir günah yoktur. Bunlar Allah'ın koyduğu sınırlardır; onları aşmayın. Kim Allah'ın koyduğu sınırları aşarsa, işte yanlış yapanlar onlardır."

Ayetteki "O talak iki defa olur" hükmü, Allah'ın, ölçüsünü belirlediği yukarıdaki talakın en fazla iki kere olabileceğini gösterir.

"...bunlar Allah'ın koyduğu sınırlardır, onları aşmayın. Kim Allah'ın sınırlarını aşarsa, işte yanlış yapanlar onlardır" hükmü ise bu ölçüye uymayan talakların geçersiz olduğunu gösterir.

Şarta veya belli bir zamanın gelmesine bağlanan talâk çeşitleri de bu ölçüye uymadığından geçersizdir.

Üçüncü boşamada yukarıdaki kurallar geçerli olmaz. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"Erkek üçüncü defa boşarsa, artık bu kadın ona helal olmaz.Kadın evlenir, bu koca da boşarsa bakarlar; Allah'ın koyduğu sınırlarda duracakları ka- naatine varırlarsa birbirlerine dönmelerinde bir günah yoktur. Bunlar Allah'ın sınırlardır. Allah bunları, bilen bir topluluk için açıklamaktadır." (Bakara 230)

Ne evlilik devam ederken ne de boşanma sırasında koca, karısına verdiği mehir ve hediyeleri geri alma hakkına sahiptir. Allah Teâlâ bir başka ayette şöyle buyurur:

"Ey inananlar! Karılarınızın mirasına zorla konmanız size helal değildir. Verdiğinizin bir kısmını geri almak için de onlara baskı yapmayın. Ama açık bir fahişelik yapmış olurlarsa o başka."

Onlarla iyi geçinin. Onlardan hoşlanmadıysanız bilin ki siz, bir şeyden hoşlanmayabilirsiniz ama Allah onda sizin için birçok iyilik yaratacak olabilir.” (Nisa 19)

Erkek üçüncü ve son hakkını da kullanmış olur.

Talakın üç ile sınırlanması fıtrata uyar. Çünkü istenmeyen bir işten sonra en çok iki kez özür kabul edilir, üçüncüsünde kabul edilmez. Bunu Musa aleyhisselam ile Hızır olayında da görürüz.

Musa Hızır'a: “Sana öğretilenden bana da bir olgunluk bilgisi öğretmen için seninle gelebilir miyim?” dediği zaman Hızır: “Gel, ama sen benimle beraber olmaya dayanamazsın. İç yüzünü bilmediğin bir şeye nasıl dayanacaksın?” Bana uyarsan, ben sana anlatıncaya kadar hiç soru sorma!” demişti. Musa aleyhisselam iki kere soru sorunca Hızır'a “Eğer bundan sonra sana bir şey sorarsam benimle arkadaşlık etme. Çünkü artık benim tarafımdan beyan edilecek son özür noktasına ulaştın” demişti. Üçüncü soruyu da sorunca Hızır, “İşte bu benimle senin aranı ayırır” demişti. Üçüncüden sonra artık özür kabul edilmez. Tıpkı bunun gibi üçüncü talaktan sonra kocanın özür beyan etme imkânı sona erer ve eşler birbirinden ayrılırlar. Bu da fıtrata uygun bir boşama olur.

Bundan sonra herkes kendi yoluna gider. Bu arada kadın bir başka erkekle evlenir, o erkek ölür veya onu usulüne uygun olarak boşarsa, bu kadın kendini daha önce üç talakla boşamış olan eşiyle

yeniden evlenebilir. Bu husus, yukarıdaki ayetin hükmüdür.

Cahiliye Arapları talakı bilirlerdi. Fakat bunun belli bir sayısı yoktu. Koca karısını boşar, iddet esnasında ona döner ve bu işi istediği kadar yapabilirdi. Böylece karısına ne kocalık yapar ne de başkasıyla evlenmesi için onu serbest bırakırdı. İddeti bitse dahi evlenmesini yasaklayabilirdi. İslam, sınırsız talak hakkını üçe indirdi ve ilk ikisinde kocaya iddet içinde dönme hakkı tanıdı. Üçüncü boşamadan sonra bu hakkı tanımadı. Dolayısıyla karısını, âdetten temizlenmişken, ilişkiye girmeden boşayan kişi, bir boşama hakkını kullanmış olur. Süre sonunda ayrılığa karar vermenin bu konuda bir etkisi yoktur. Evliliği devam ettirme kararı verilirse boşama meydana gelmiş fakat evlilik yeniden kurulmuş olur.

Üç Talak Konusu

Mevcut mezhepler, doğru talakın yukarıdaki gibi olduğunu kabul ederler ama o ölçülere uymayan talakı geçerli sayarlar. Bunun sebebi, Talak sistemini kurarken Talak suresinin ayetlerini temel almamaları, diğer âyetlere de şartlı yaklaşımlarıdır. Bu sebeple talakla ilgili âyetleri ve hadisleri büyük ölçüde değerlendirme dışı bırakmışlardır. Bu hususa aşağıda küçük bir örnek verilecektir.

Dört mezhebe göre erkek eşini, adetli iken veya onunla ilişkiye girdiği temizlik döneminde bir talakla boşayabileceği gibi birden fazla talakla da boşayabilir.

Eğer eşine; “seni üç talakla boşadım” demişse aynı anda üç talak meydana gelir ve evlilik tamamen sona erer. Şarta veya belli bir zamanın gelmesine bağlanan talâk da geçerlidir. Ne boşama sırasında, ne dönme sırasında ne de iddet bitiminde ayrılırken şahit bulundurma şartı vardır. Erkeğin eşine dönmesi halinde iyi niyetli olup olmadığına da bakılmaz. Bütün bunların Kur’ân’a aykırı olduğu açıktır. Şimdi mezhepleri bu duruma getiren gelişmelere üç talak örneğini verelim.

Nebîimizin Dönemi

İbn Abbâs’ın bildirdiğine göre Abdu Yezîd, karısı Ümmü Rukâne’yi boşamış, Müzeyne kabîlesinden bir kadınla evlenmişti. Kısa bir süre sonra kadın Allah’ın Elçisine gelmiş ve Abdu Yezîd’in iktidarsız olduğunu ima için başından aldığı bir kılı göstererek, “*onun bana ancak şu kıl kadar faydası olabilir. Benimle onun arasını ayır.*” demişti.

Allah’ın Elçisi buna öfkelenerek Adamın oğlu Rukâne’yi ve kardeşlerini çağırdı. Sonra orada bulunanlara o iki çocuğu göstererek: “*Bunu şu ve şu bakımlardan, diğerini de şu ve şu bakımlardan Abdu Yezîd’e benzer buluyor musunuz?*” diye sordu.

“Evet” dediler.

Allah’ın Elçisi Abdu Yezîd’e: “*Onu boşu*” diye emretti. O da isteneni yaptı.

Sonra, “*Önceki eşine; Rukâne’nin annesine dön.*” dedi. Abdu Yezîd: “*Ey Allah’ın Elçisi! Ben onu üç talakla boşadım.*” dedi.

“Biliyorum, sen ona dön” dedi ve şu âyeti okudu: “Ey Nebî! Kadınları boşadığınızda iddetleri içinde boşayın ve iddeti sayın.” (Talak 1)

İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Abdu Yezîd'in oğlu Rukâne de babası gibi karısını üç talak ile boşadı, sonra buna fazlasıyla üzüldü. Allah'ın Elçisi *sallallahu aleyhi ve sellem* ona, karısını nasıl boşadığını sordu.

“Üç talakla”, dedi.

“Bir mecliste mi?” diye sordu. “Evet”, dedi.

“Bu bir talaktır, istersen ona dön” dedi. O da hemen döndü.

Sahabe Dönemi

İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Allah'ın Elçisi *sallallahu aleyhi ve sellem* ve Ebû Bekr devri ile Ömer'in halifeliğinin ilk iki yılında üç talak, bir talak sayılırdı. Hattâb oğlu Ömer: *“İnsanlar ihtiyatlı olmaları gereken bir konuda aceleci davranmaktalar. Acaba onu, onların aleyhine geçerli saysak mı?”* dedi ve geçerli saydı.

Kaynaklar, bu tarihten sonra fetvaların **şaşırtıcı bir şekilde** değiştiğini göstermektedir. Yukarıdaki hadisleri rivâyet eden Abdullah b. Abbâs da görüş değiştirmiştir. Mücâhid diyor ki; İbn Abbâs'ın yanındaydım, bir adam geldi, karısını üç talakla boşadığını söyledi. İbn Abbâs bir süre sessiz kaldı. Karısını ona döndüreceğini sandım. Sonra söze şöyle başladı: “Biriniz tutup ahmaklık yapıyor, sonra İbn Abbâs! İbn Abbâs! demeye başlıyor. Allah şöyle buyurmuştur:

“Kim Allah’tan korkarsa o ona bir çıkış yolu yaratır.”
(Talak 2)

Sen Allah’tan korkmadın. Ben de sana bir çıkış yolu görmedim. Rabbine isyân etmişsin. Karın senden ayrılmıştır. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“Ey Nebî! Kadınları boşadığınızda iddetleri içinde boşayın.” (Talak1).

Fukaha Dönemi

Hanefî, Şafiî, Malikî ve Hanbelî mezhepleri de bir lafızda verilen üç talakı, üç talak saymışlardır. Yani bir erkek eşine, “seni üç talakla boşadım” dedi mi, ister adetli, ister temiz olsun, ister o temizlik dönemi içinde eşiyle ilişkiye girmiş bulunsun, isterse hiç gerdeğe girmemiş olsun onu üç talakla boşamış olacağını söylemişlerdir.

Bunlardan bir kısmı “o talak iki defa olur.” (Bakara 229) ayetindeki kelimenin cins için olduğunu iddia etmiştir. Bu “Erkek karısını en fazla iki kere boşayabilir” demektir. Fakat boşamanın üç defa olduğu konusunda ihtilaf yoktur. Bu sebeple cins için olduğunu savunanlar cümlenin yapısını kökten değiştirmek zorunda kalmışlardır. Serahsî şöyle der: “Mubah talakların tamamı iki defadır ve üçüncü defadır.” Üçüncü defadır ilavesi Bakara 230’daki “Erkek eşini tekrar boşarsa...” hükmünden alınmıştır. Bu hükmü katma mecburiyeti varsa talak kelimesinin cins için olma ihtimali kalmaz. Çünkü geçen cümle isim cümlesidir. Arapça bilen herkes burada yapılanın yanlış olduğunu kolayca anlar.

İbn-i Hümmam'a göre bu ayet, sünnete uygun talakın iki kere olacağını gösterir. Çünkü üç talakın bir lafızda vaki olacağı yolunda ittifak vardır. Bu görüş de kabul edilemez.

Birçok fakih, ayetteki "merra" kelimesinin bir zaman dilimini gösterdiğini söylemiştir. Hanefilerden el-Kâsânî'nin sözleri şöyledir: Allah Teâlâ'nın "O talak iki keredir" sözü, iki defadadır, demek olur. Biri diğerine iki dirhem verse, iki defada vermedikçe iki kere verdi, denemez. Ayetin zahiri haber cümlesi olmakla birlikte emir cümlesi anlamındadır. Çünkü ona zahiri anlamını yüklemek, haberinin ayete ters düşmesi ihtimali olmayan (zatın) ona ters düşmesine yol açar. Çünkü bazen birden fazla talak bir arada verilir. Haber cümlesinin emir yerine kullanıldığı da olur. Nitekim "Boşanmış kadınlar kendi başlarına beklerler..." ayeti "...beklesinler" anlamında; "Anneler çocuklarını iki tam yıl emzirirler" âyeti de "... emzirsinler" anlamındadır. Böyle başka âyetler de vardır. Burada da öyledir; sanki Allah Teâlâ "onları boşamak istediğiniz zaman iki defada boşayın" demiştir. Ayrı ayrı boşamanın emredilmesi bunların bir arada yapılmasının yasaklanması demektir. Çünkü ikisi birbirine zıttır. O zaman talakları birleştirmek haram veya mekruh olur.

Bu konuda Nebîmize dayandırdıkları tek söz, onun talakların ayrı ayrı olmasını emrettiğidir. Diyorlar ki, ayrı yapılmasını emir, birleştirmeyi yasaklamadır. Bu da talakları birleştirmenin haram veya mekruh olduğunu gösterir. Yani haram veya mekruh olmakla birlikte geçerli olur.

Talakları birleştirmeyi Allah ve Resulü yasaklamış, fakihler ise “yasaktır ama geçerlidir” demişlerdir. Bu tavrın kabul edilebilir bir yanının olmadığı açıktır.

Tefsirlerde ne (merra) kelimesi üzerinde durmuşlar, ne de Bakara 229 ile Talak suresi arasında ilişki kurmuşlardır.

Şimdi bu görüşlerin tutarsızlığını bir başka açıdan görmeye çalışalım:

“O talak iki defa olur” (Bakara 229) ayetinde defa diye tercüme edilen kelime, zaman dilimi “cüz’ün mine’z-zaman” anlamı içerir. Talak 1. ayet, bunun iddet süresi kadar olduğunu açıklamıştır. Koca karısını, bu süre içinde, ancak bir kere boşayabilir. İkinci ayet şöyledir:

“Kadınlar sürelerinin sonuna vardıkları zaman onları ya iyilik (maruf) ile tutun veya iyilikle ayırın...”

Dolayısıyla kadını, bir iddet süresi içinde birden fazla boşamak mümkün değildir. Sonuç olarak fıkıh kitaplarında yer alan talakla Kur’an’da yer alan ve Nebîmiz tarafından uygulanan talak arasında hiç bir ilgi yoktur.